

Udskriftsdato: 24. december 2025

2009/1 LSF 79 (Gældende)

**Forslag til Lov om ændring af lov om folkehøjskoler, efterskoler,
husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler)
(Ændring af tillægstakster til særligt prioriterede elevgrupper)**

Ministerium: Undervisningsministeriet

Journalnummer: Undervisningsmin.
Institutionsstyrelsen, j.nr. 092.683.031

Forslag

til

Lov om ændring af lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler)

(Ændring af tillægstakster til særligt prioriterede elevgrupper)

§ 1

I lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler), jf. lovbekendtgørelse nr. 869 af 11. september 2009, foretages følgende ændringer:

1. I § 23 a, stk. 1, ændres: »folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler« til: »efterskoler« og »Til en efterskole kan der« til: »Der kan«.

2. § 23 a, stk. 2, ophæves og i stedet indsættes:

»Stk. 2. Staten yder til folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler et særligt tilskud (tillægstakst) ud fra antallet af årselever, som er opgjort efter henholdsvis § 21, stk. 1, nr. 3, og § 22, stk. 1, nr. 3, idet dog alene elever, der ved kursets begyndelse er 17½ år og endnu ikke fyldt 25 år, og som er uden kompetencegivende uddannelse, indgår i opgørelsen.

Stk. 3. Tillægstakst efter stk. 2 ydes for følgende elevgrupper:

- 1) Elever, der ikke går i 10. klasse og ikke er under uddannelse efter lov om uddannelse for unge med særlige behov eller lov om en erhvervsgrunduddannelse m.v., i hvis uddannelsesplan er indskrevet et ophold på en folkehøjskole, husholdningsskole eller håndarbejdsskole, og som har tilknyttet en mentor fra skolens etablerede mentorordning.
- 2) Elever, i hvis uddannelsesplan der ikke er indskrevet et ophold på en folkehøjskole, husholdningsskole eller håndarbejdsskole.

Stk. 4. Kravet til egenbetalingens omfang i § 11, stk. 4, finder ikke anvendelse for elevgruppen efter stk. 3, nr. 1.«

Stk. 3 - 5 bliver herefter stk. 5 - 7.

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 2010 og finder anvendelse for elever, der påbegynder et kursus den 1. januar 2010 eller senere.

Stk. 2. Elever, som er nævnt i § 23 a, stk. 1, 1. pkt., i sin hidtidige affattelse i lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler), og som inden lovens ikrafttræden har påbegyndt et kursus og gennemført mindst 12 uger af dette, udløser den på finansloven for 2009 fastsatte tillægstakst pr. årselev for hele kursusperioden.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Lovforslaget understøtter regeringens målsætning om, at 95 pct. af en ungdomsårgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse i 2015.

Med lovforslaget videreføres den såkaldte mentorordning på folkehøjskoler, der i 2007-08 blev finansieret via satspuljemidler og i 2009 af særlige forsøgs- og udviklingsmidler i Undervisningsministeriet, som en permanent ordning. Samtidig udvides ordningen til også at gælde husholdnings- og håndarbejdsskolerne. Det sker ved en omlægning af tillægstaksterne for særligt prioriterede elevgrupper og tilførsel af ekstra midler.

Forsøgene med mentorordning på folkehøjskoler i 2007-09 omfattede unge uden kompetencegivende uddannelse. Formålet med forsøgene var, at folkehøjskolen i særlig grad skulle tage hånd om disse unge, der er i risikogruppen for aldrig at gennemføre en ungdomsuddannelse, og hjælpe dem med at finde den rette vej til en kompetencegivende uddannelse.

Den foreslåede permanentgørelse af mentorordningen tager udgangspunkt i en positiv evaluering af forsøgene, jf. evalueringsrapporten "Evaluering og dokumentation af højskoleophold med mentorordning" af lektor Ulla Højmark Jensen, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, januar 2009. Det fremgår blandt andet af evalueringsrapporten, at mentorordningen er effektiv i forhold til at få de unge til at reflektere over sig selv og deres muligheder. Forsøget har således vist, at de unge er blevet motiverede og kvalificerede i forhold til at tage et valg om, hvilken uddannelse eller hvilket erhverv de ønsker.

2. Gældende ret

Som opfølgning på regeringens handlingsplan for Bedre Uddannelser fra juni 2002 og finanslovsaftalen for 2003 blev der med lov nr. 1083 af 17. december 2002 om ændring af forskellige love på Undervisningsministeriets område indført tillægstakster for særligt prioriterede elevgrupper på de frie kostskoler, jf. herved § 23 a, i lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler), herefter benævnt lov om frie kostskoler.

Tillægstakster er takster, der ikke falder ind under de ordinære driftstakster, men typisk gives til særlige formål, hvor der er et ønske om at prioritere en synlig og målrettet indsats. Tillægstaksterne ydes typisk pr. årselev.

Tillægstaksterne er videreført med finanslovsaftalen for 2004, jf. lov nr. 1226 af 27. december 2003 om ændring af lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler), lov om produktionsskoler og lov om friskoler og private grundskoler m.v.

Tillægstaksten i § 23 a, stk. 1, i lov om frie kostskoler ydes med henblik på at fremme integrationen af indvandrere og efterkommere heraf gennem ophold og kurser af mindst 12 ugers varighed på frie kostskoler.

Tillægstaksten i § 23 a, stk. 2, i lov om frie kostskoler ydes til elever uden kompetencegivende uddannelse ud over 10. klasse på folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler med henblik på at fastholde unge uden kompetencegivende ungdomsuddannelse i uddannelsessystemet ved at give skolerne øget incitament til at vejlede de unge 17½ - 25-årige på kurser af mindst 12 ugers varighed.

I 2007 blev der igangsat et projekt om højskoleforløb med mentorordning. Projektet, der blev finansieret via satspuljemidler i perioden 2007-08, havde som formål at give unge uden uddannelse eller arbejde tilbud om et studieafklarende og uddannelsesforberedende højskoleophold, bestående af både almindelig

højskoleundervisning, evt. dele af formelle uddannelser og afklaring af elevernes realkompetencer. Det sidste gennem vejledning og en mentorordning.

Projektet blev videreført i 2009 af Undervisningsministeriets forsøgs- og udviklingsmidler.

3. Undervisningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Forsøgene med mentorordninger på folkehøjskoler for unge uden kompetencegivende uddannelse har vist, at folkehøjskolerne gennem et alternativt tilbud kan hjælpe frafaldne og frafaldstruede elever tilbage på rette spor i det ordinære uddannelsessystem. Mentorer har vist sig at kunne gøre en stor forskel i forhold til at fastholde en ung i uddannelse og hjælpe med at forberede vedkommende til kommende studier eller arbejde.

På baggrund af de positive erfaringer fra forsøgene med mentorordning på folkehøjskolerne foreslås det i overensstemmelse med ønske herom fra Folkehøjskolernes Forening i Danmark og Foreningen af Husholdnings- og Håndarbejdsskoler, at mentorordningen videreføres som en permanent ordning, samtidig med at ordningen udvides til også at gælde husholdnings- og håndarbejdsskolerne.

Dette foreslås at ske ved en omlægning af tillægstaksterne for særligt prioriterede elevgrupper på folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler.

For folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler foreslås tillægstaksten i § 23 a, stk. 1, i lov om frie kostskoler til fremme af integration af personer med baggrund i mindre udviklede tredjelande, således som dette begreb afgrænses af Danmarks statistik, erstattet af en omlægning af tillægstaksten for unge uden kompetencegivende uddannelse.

Takstomlægningen indebærer indførelse af en tillægstakst for unge uden kompetencegivende uddannelse, der gennem Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) er blevet vejledt med sigte på et ophold på en folkehøjskole, husholdningsskole eller håndarbejdsskole, og som af UU har fået dette indskrevet i en uddannelsesplan.

Omlægningen indebærer samtidig en afskaffelse af den eksisterende tillægstakst for personer, som er indvandrere fra mindre udviklede tredjelande og Albanien, Bosnien-Hercegovina, Serbien, Montenegro, Kroatien og Makedonien samt efterkommere af indvandrere fra disse lande på folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler. Omlægningen vil hermed ligestille elever uden kompetencegivende uddannelse ud over 10. klasse uanset deres etniske baggrund. Tillægstaksten for denne gruppe bibeholdes for efterskolerne.

Formålet med den nye tillægstakst for unge uden kompetencegivende uddannelse med et højskoleophold indskrevet i en uddannelsesplan er, at skolerne gennem tillægstaksten får mulighed for at etablere et mentorforløb for de unge og dermed at støtte indsatsen for at hjælpe disse unge tilbage i det ordinære uddannelsessystem. Endvidere kan skolen efter en individuel vurdering sænke deltagerbetalingen for eleven.

Forslagets omlægning af taksterne og indførelse af en særlig ny takst for unge uden ungdomsuddannelse ud over 10. klasse med et ophold på en folkehøjskole, husholdningsskole eller håndarbejdsskole indskrevet i en uddannelsesplan lægger således op til, at folkehøjskolerne og husholdnings- og håndarbejdsskolerne i større omfang end i dag skal give tilbud om særlig støtte til unge uden ungdomsuddannelse.

Det er en forudsætning for udløsning af den nye tillægstakst, at et kursusophold på en folkehøjskole, husholdningsskole eller håndarbejdsskole er indskrevet i en elevs uddannelsesplan udarbejdet i samarbejde med Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU), og at eleven dermed er vurderet som tilhørende målgruppen af unge uden kompetencegivende uddannelse, der med fordel kan tage et højskolekursus.

Det vil endvidere være en betingelse for udløsning af den nye tillægstakst til unge uden kompetencegivende uddannelse, der har et ophold på en fri kostskole indskrevet i en uddannelsesplan, at den pågælden-

de elev får tilknyttet en mentor, som under forløbet støtter og vejleder den unge på det personlige, sociale og faglige plan med henblik på, at det mål, der er sat i uddannelsesplanen, opnås.

Undervisningsministeriet vil løbende følge aktivitetsniveauet for og anvendelsen af tillægstaksterne i § 23 a, stk. 3, nr. 1, i lov om frie kostskoler med henblik på at vurdere, om disse anvendes efter hensigten. Undervisningsministeriet evaluerer ordningens forløb og resultater i 2013.

4. Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner

Der forventes en aktivitetsstigning som følge af lovforslaget svarende til 5,0 mio. kr. i 2010, 6,6 mio. kr. i 2011 og 8,2 mio. kr. i 2012 og frem, som finansieres inden for Undervisningsministeriets ramme. Dertil kommer kommunale merudgifter på ca. 0,5 mio. kr. til kommunerne for den arbejdsopgave, som Ungdommens Uddannelsesvejledning får som følge af lovforslaget. Udgiften kompenseres over bloktilskuddet og finansieres inden for Undervisningsministeriets ramme.

5. Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner

Ungdommens Uddannelsesvejledning får tilført nye arbejdsopgaver med at målgruppevurdere de unge uden kompetencegivende uddannelse og indskrive ophold på folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler i de unges uddannelsesplaner.

Lovforslaget har således marginale administrative konsekvenser for Ungdommens Uddannelsesvejledning, der vil skulle udarbejde en uddannelsesplan sammen med de unge, som forslaget vedrører. Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for stat og regioner.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget har ingen økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet.

7. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

8. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

9. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

10. Hørte myndigheder og organisationer

I forbindelse med fremsættelsen er lovforslaget sendt til følgende: Folkehøjskolernes Forening i Danmark, Efterskoleforeningen, Foreningen af Husholdnings- og Håndarbejdsskoler, Frie Kostskolers Fællesråd, Finansministeriet, Rigsrevisionen og Kommunernes Landsforening (KL).

11. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/ mindreudgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Statslige merudgifter på 5,0 mio. kr. i 2010, 6,6 mio. kr. i 2011, 8,2 mio. kr. i 2012 og frem (meraktivitet) og kommunale merudgifter på 0,5 mio. kr. (til Ungdommens Uddannelsesvejledning.)
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Forslaget kan medføre marginale administrative konsekvenser for kommuner
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Forslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1 (§ 23 a, stk. 1.)

Med den foreslåede ændring af § 23 a, stk. 1, afskaffes den eksisterende tillægstakst til folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler for elever, der er indvandrere fra mindre udviklede tredjelande og Albanien, Bosnien-Hercegovina, Serbien, Montenegro, Kroatien og Makedonien, og efterkommere af disse indvandrere, således som dette begreb afgrænses af Danmarks statistik.

For folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler erstattes denne tillægstakst af den foreslåede omlagte tillægstakst til unge uden kompetencegivende uddannelse med et ophold på en folkehøjskole, husholdningsskole eller en håndarbejdsskole indskrevet i deres uddannelsesplan, jf. § 23 a, stk. 2 og stk. 3, nr. 1, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 2.

Tillægstaksten for elever på efterskoler, der er indvandrere fra mindre udviklede tredjelande og Albanien, Bosnien-Hercegovina, Serbien, Montenegro, Kroatien og Makedonien og efterkommere af disse indvandrere, videreføres uændret.

Der henvises til afsnit 3 i de almindelige bemærkninger.

Til nr. 2 (§ 23 a, stk. 2 - 4)

Med lovforslaget opdeles den eksisterende tillægstakst for unge uden kompetencegivende uddannelse i to takster: En tillægstakst for unge uden kompetencegivende uddannelse med et ophold på en folkehøjskole, husholdningsskole eller håndarbejdsskole indskrevet i deres uddannelsesplan, og en tillægstakst for unge uden kompetencegivende uddannelse ud over 10. klasse og uden et ophold på en folkehøjskole, husholdningsskole eller håndarbejdsskole indskrevet i en uddannelsesplan. Kravene til uddannelsesplaner er fastsat i § 2 c, stk. 2, i lov om vejledning om uddannelse og erhverv.

Det er en betingelse for at opnå den omlagte tillægstakst for de nævnte unge, at skolen har etableret en mentorordning. Taksten udløses ikke for elever på de omfattede frie kostskoler, der går i 10. klasse, elever under erhvervsgrunduddannelse eller elever under uddannelse for unge med særlige behov, da disse unge allerede er i gang med en ungdomsuddannelse.

Den eksisterende tillægstakst for unge uden kompetencegivende uddannelse videreføres for gruppen af elever mellem 17½ og 25 år på folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler uden kompetencegivende uddannelse ud over 10. klasse, som deltager i kurser uden at have et ophold på en fri kostskole indskrevet i deres uddannelsesplan.

Ved beregning af årselevtal for begge tillægstakster medregnes kun elever, der har gennemført mindst 12 af kursets kursusuger.

Det forudsættes endvidere, at kurserne ligger inden for lovens rammer for tilskudsberettigede kurser.

Når eleven er optaget på skolen, udarbejdes der med afsæt i uddannelsesplanen en skriftlig aftale for deltagerens forløb på skolen. Aftalen skal primært beskrive omfang og karakter af den løbende kontakt, ligesom den skal sikre, at der sker en løbende opfølgning. Mentoren har en overordnet initiativpligt til denne opfølgning. Såfremt der er behov herfor, tages der kontakt til UU med henblik på revision af elevens uddannelsesplan.

Det forventes, at den enkelte højskole, husholdningsskole og håndarbejdsskole har mindst én mentor, som har gennemført særligt kursus med fokus på personlig vejledning og mentorstøtte. Da der er tale om en ordning med fokus på elever, som kræver særlig støtte, forventes det endvidere, at en mentor som hovedregel ikke har flere end fire mentorelever tilknyttet.

Det vil være en forudsætning for udløsning af den nye tillægstakst, at den enkelte højskole, husholdningsskole og håndarbejdsskole har udarbejdet en beskrivelse af, hvordan skolen vil varetage den særlige støtte til disse elever, herunder hvorledes den fornødne kompetence er til stede på skolen. Beskrivelsen forudsættes endvidere at indeholde en angivelse af det omtrentlige omfang af den særlige støtte til den enkelte. Skolens beskrivelse af mentorindsatsen indskrives i indholdsplanen for det pågældende kursus. Beskrivelsen offentliggøres på skolens hjemmeside.

De ovenfor beskrevne kriterier for den omlagte tillægstakst vil blive fastsat i bekendtgørelse om tilskud m.v. til folkehøjskole, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler).

De ovenfor beskrevne kriterier for den omlagte tillægstakst vil blive fastsat i bekendtgørelse om tilskud m.v. til folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler).

Det foreslås endvidere, at folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler for elever, der udløser tillægstakst efter den nye bestemmelse i § 23 a, stk. 3, nr. 1, i lov om frie kostskoler efter en konkret vurdering kan nedsætte elevens egenbetaling til under halvdelen af den af Undervisningsministeriet fastsatte mindste egenbetaling, jf. § 11, stk. 4, i lov om frie kostskoler.

Baggrunden herfor er, at elevbetalingens størrelse anses for at være en barriere for denne elevgruppes mulighed for at finansiere et ophold på en folkehøjskole, husholdningsskole eller håndarbejdsskole, samt at denne elevgruppe kræver en særlig indsats.

Der henvises til afsnit 3 i de almindelige bemærkninger.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. januar 2010 og gælder for elever på folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, der påbegynder et kursus den 1. januar 2010 eller senere.

Endvidere foreslås det, at der etableres en overgangsordning for elever, der i finansåret 2009 påbegynder et kursus, der slutter i finansåret 2010, og som ville have udløst tillægstaksten for elever, der er indvandrere fra mindre udviklede tredjelande og Albanien, Bosnien-Hercegovina, Serbien, Montenegro, Kroatien og Makedonien samt efterkommere af indvandrere fra disse lande.

For disse elever ydes den på finansloven for 2009 fastsatte tillægstakst pr. årselev for hele forløbet. Tillægstaksten ydes kun som hidtil ud fra antallet af årselever, der har gennemført mindst 12 uger af et kursus.

Lovforslaget sammenholdt med gældende ret

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler), jf. lovbekendtgørelse nr. 869 af 11. september 2009, foretages følgende ændringer

§ 23 a. Staten yder til 1 folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler et særligt tilskud ud fra antallet af årselever, hvor der i årselevberegningen kun medgår elever, som har gennemført mindst 12 uger af et kursus, og som er indvandrere fra mindre udviklede tredjelande og Albanien, Bosnien-Herzegovina, Serbien, Montenegro, Kroatien og Makedonien samt efterkommere af indvandrere fra disse lande, herunder flygtninge omfattet af lov om integration af udlændinge i Danmark og disse flygtnings børn. Til en efterskole kan der højst ydes tilskud efter denne bestemmelse til 8 pct. af skolens årselevtal.

1. I § 23 a, stk. 1, ændres: »folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler« til: »efterskoler« og »Til en efterskole kan der« til: »Der kan«.

§ 23 a. (...)

Stk. 2. Staten yder til folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler et særligt tilskud ud fra antallet af årselever, som er opgjort efter henholdsvis § 21, stk. 1, nr. 3, og § 22, stk. 1, nr. 3, gange en tillægstakst, hvori alene indgår elever, der er mindst 17½ år og endnu ikke er fyldt 25 år ved kursets begyndelse og er uden kompetencegivende uddannelse.

2. § 23 a, stk. 2, ophæves og i stedet indsættes:

»Stk. 2. Staten yder til folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler et særligt tilskud (tillægstakst) ud fra antallet af årselever, som er opgjort efter henholdsvis § 21, stk. 1, nr. 3, og § 22, stk. 1, nr. 3, idet dog alene elever, der ved kursets begyndelse er 17½ år og endnu ikke fyldt 25 år, og som er uden kompetencegivende uddannelse, indgår i opgørelsen.

Stk. 3. Tillægstakst efter stk. 2 ydes for følgende elevgrupper:

1) Elever, der ikke går i 10. klasse og ikke er under uddannelse efter lov om uddannelse for unge med særlige behov eller lov om en erhvervsgrunduddannelse m.v., i hvis uddannelsesplan er

indskrevet et ophold på en folkehøjskole, husholdningsskole eller håndarbejdsskole, og som har tilknyttet en mentor fra skolens etablerede mentorordning.

2) Elever, i hvis uddannelsesplan der ikke er indskrevet et ophold på en folkehøjskole, husholdningsskole eller håndarbejdsskole.

Stk. 4. Kravet til egenbetalingens omfang i § 11, stk. 4, finder ikke anvendelse for elevgruppen efter stk. 3, nr. 1.«

Stk. 3 - 5 bliver herefter stk. 5 – 7.

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 2010 og finder anvendelse for elever, der påbegynder et kursus den 1. januar 2010 eller senere.

Stk. 2. Elever, som er nævnt i § 23 a, stk. 1, 1. pkt., i sin hidtidige affattelse i lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler), og som inden lovens ikrafttræden har påbegyndt et kursus og gennemført mindst 12 uger af dette, udløser den på finansloven for 2009 fastsatte tillægstakst pr. årselev for hele kursusperioden.